

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: **A Nemzeti Színház telkét visszaítélték a Grassalkovich örökösöknek**

Forrás:

A Nap.

3p.

1922. T. 5.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Nemzeti Színház

Idő

'1922'

Személy

A Nemzeti Színház telket visszaítélték a Grassalkovich örökösöknek Pörvesztes lett a kincstár a Nemzeti Mozdó miatt

(A Nap tudósítójától.) A magyar színház történetét rendkívül közelről érdeklő és nagyjelentőségű pörben hozott ma ítéletet a polgári törvényszék. A Nemzeti Színház sok vihart megért régi telkéről volt szó, amelyet annak idején (még 1834-ben) Grassalkovich Antal herceg Pest vármegyének adományozott bizonyos föltételekkel. Itt épült föl a nemzeti színház hajléka, amely annyi kiváló író és nagyszerű színművészt produkált hazai kultúránk számára. A Nemzeti Színház körülbelül tíz évvel ezelőtt hirtelen áttette hajlékát a régi Népszínházba s ez az átköltözés szolgáltatott okot azokra a pörlavínókra, amiket a Grassalkovich örökösök indítottak a királyi kincstár ellen. A pörnek az adta meg végre a kegyelemdöfést, hogy a kormány az ügyessé vált telket bérbeadta a nagy vihart támasztó Nemzeti Mozdókép Színház Részvénytársaságnak, s ezzel egyes ellenétbe jutott Grassalkovich herceg intencióiival. Az érdekes pör előzményeit a következőkben ösmertetjük: Ezelőtt nyolcvannal esztendővel, amikor még Budapesten szó sem volt

magyar színházról, a hazafias érzésű Grassalkovich Antal herceg elhatározta, hogy nagylelkű adományával megalapozza egy magyar théatrum létesítését. 1834. június 9-én hivatalosan bejelentették Pest vármegye közgyűlésén, hogy a herceg a *Hatvani-kapun* beül levő telkének egy részét a magyar théatrum fundusául odaajándékozta legyen, oly föltétel alatt, hogy az *soha el ne adassék, sem más célra ne fordíttassék*, hanem magyar théatrum épüljön föl rajta. A herceg külön adomány-levelet is álitott ki, amelyben kikötötte, hogy:

„Azon esetre, hogy mindazonáltal, ha netalán a színház állami tulajdonná minősülhetne, vagy a fundust a jövőben más célra akarnák fordítani, akkoron további rendelkezését és a dologba való beleszólását magának a *successorainak fenntartja*”.

Az 1836 évi 41-ik törvénycikk alapján a színház állami tulajdonná minősítettett és megszavaztatott a költségekre 400.000 forint. Mikor aztán a színház csakugyan fölépült, megkezdődött a magyar színház megalapozása és fejlődése. A Nemzeti Színház hosszú évtizedeken át a legjelentősebb színházközhelye és kulturintézménye volt az országnak. Közben új színházak léte-

sültek, új tűzrendészeti szabályokat becsajtottak ki és évtizedek multán egy szép napon a rendőrség megállapította, hogy a Nemzeti Színház építkezése, beosztása *nem felel meg a tűzrendészeti szabályoknak és mint tűzveszélyes intézmény gyökeres átalakításra szorul*. Új vasfüggőnyt kell készíteni, számos vészkijáratot létesíteni, azonkívül pedig ugy átalakítani az épületet, hogy a színház kijáratai négy utcára nyuljanak. Miután ez rendkívül nagy költséget emésztett volna fel a belügyminiszter még 1895-ben elhatározta, hogy

újra építették a színházat

és amíg ez a munka el nem végződött, a Nemzeti Színház művészeit másutt játszatták. Ugyanakkor Grassalkovich herceg adományozási szerződésére való tekintettel felhívta a herceg örökösait, hogy az áthelyezés ügyében esetleges tiltakozásukat terjesszék be hozzá.

A kormány felhívására három örökös jelentkezett és pedig: *ö. Baranyay Jánosné*, született *Beleznay Anna*, ö. gróf *Beleznay Pálné*, szül. *Simon Mária*, továbbá *Jr. Mikóvics József*, mint *gróf Beleznay József* és *gróf Beleznay Mária*. *Alexandrina* jogutóda, akik kijelentették, hogy abban az esetben,

ha a Nemzeti Színház épülete más célra fordíttatnék, a telkek visszaadását kívánják.

Miután a kormány az örökösök bejelentésére nem válaszolt, ezek pöröltek, de a bíróság keresetüket mint időelőtöt visszautasította, azon a címen, hogy a Nemzeti Színház még lebontva nincs és a per idejében még benne előadásokat is tartottak. A Kuria hozzájárult a kereset elutasításához, de ki-mondotta, hogy a fölperések keresete *nem évült el*. Az ajándékozó arra a célra adta a telket, hogy azon színház építtessék és megittotta, hogy az más célra használtassék, így ha a telket a lebontás által majd rendelkezésről elvonatik, az örökösök csak akkor érvényesíthetik jogukat. Közben a Nemzeti Színházat áthelyezték a régi Népszínházba, ami akkortájt a közviselőházban is élénk támadásokat váltott ki.

Szemére vetették ugyanis az akkori kultuszminiszternek, hogy csak a tönk szélén álló Népszínház bérletjén akar segíteni,

amélkül, hogy erre fontos szükség volna. A támadások elhangzottak, de a Nemzeti Színház végérvényesen be-költözött a Népszínházba. A régi épü-letet a háboru előtt egy évvel lebont-tották és mert a költségelőirányzatok szerint

ma 350.000.000 korona kellett volna a színház fölépítéséhez;

a telkek egy-két hevenyészett új üzlet-helyiséget leszámítva, üresen áll.

Tavaly augusztus 28-án újból meg-nyílt az örökösök joga, hogy pöröl-

igényüket érvényesítsék. Az történet ugyanis, hogy a kormány szerződést kötött a Nemzeti Mozcószínház Részvénytársasággal, amely szerint ez az üres ingatlanon egy nagyszabású mozgóképszínházat épít, csarnokkal, léfűtékekkel, cukrárszáddal, üzlethelyiségekkel, a beépítetlen udvari részen pedig kávéházat és éttermet létesít. Miután hívképp Grassalkovich herceg föltételei be nem tartatbak, az örökösök dr. Schwab Nándor útján pört indítottak a kincstár ellen, amelyben hangoztatták, hogy

eszük águkban sincs Grassalkovich herceg örökét a jólékonyság elől elvonni.

Az intézkedés jogát mindenesetre maguknak vindikálják, ellenben készek kijelentni, hogy a kormánnyal egyetemben kívánják a telek fölötti rendelkezést gyakorolni.

A pör során a közalapítványi ügyigazgatóság azzal érvelt, hogy a felperesek csak *oldalági* leszármazottjai herceg Grassalkovichnak, vannak még egyenes leszármazottjai is a hercegnek és kizáróan ezeknek van joguk a pör megindításához. A közalapítványi ügyigazgatóság azonban

tíz évi szorgos kutatás után sem tudta előkeríteni ezeket az egyenes leszármazottakat.

Ily körülmények között kezdte meg dr. Gyenes Mátvás törvényszéki bíróna az ügy főtárgyalását. A kincstár képviselője azzal érvelt, hogy a kormány csak ideiglenes tartamu szerződést kötött a Nemzeti Mozcóval és tiltakozott az ellen, hogy oldalági rokonnok jogosultak lennének a pör vite-
lére. Ezzel szemben a fölperesek ügyvédje becsatolta a kormánynak a Nemzeti Mozcóval való szerződését, amely szerint ez

nyolc millió korona befizetett alaptőkével a telket két évre veszi bérbe, de ez hosszú és megszámlálhatatlan esztendőkre is meghosszabbítható.

Szerinte a Grassalkovich-féle telek, amikor a bérleti szerződés alapján a Nemzeti Mozcó tulajdonába kerül, elvesztette eredeti rendeltetését: így a fölött való rendelkezés az örökösök kivánsága értelmében *visszaszállott az örökösökre*. A pörbeszédok után a bíróság meghozta ezt az ítéletet:

A Nemzeti Színház telke fölötti rendelkezési jog, az adományozó-levél kikötései alapján, visszaszállott az adományozó jogutódaira azzal, hogy teljes beleszólási joguk van a telek nikénti fölhasználásába,

Ezt a beleszólási jogukat azonban egyedül nem gyakorolhatják, hanem csak a kormánnyal együttesen érvényesíthetik. A bíróság egyben elutasította a fölpereseknek azt a kérelmét, hogy a Nemzeti Színház telke az örökösök nevére bekebeleztesse.

Ez az ítélet azt jelenti, hogy a kormány által már megkötött bérleti szerződések csakis az örökösök hozzájárulása után válnak jogerőssé. Hogy az örökösök hozzájárulnak-e ehhez, az nagy kérdés, mert hisz egész pörös keserűtűket erre a — szerintük jogtalan — bérleti szerződésre alapították. Természetes, hogy ugy a közalapítványi igazgatóság, mint a fölperesek föllebbezést jelentettek be az ítélet ellen, amely még sok jövendő pörnek lehet a melegágya.